

Familien Mogensens Ford fra 1929

Af Inge Nybro Laugesen

Min far Hans Mogensen i Sneum købte i 1939 en Ford personbil årgang 1929.

Den væsentligste grund var vist, at min mor Thyra Mogensen mente, det var på tide, at far skiftede sin elskede motorcykel, en Triumph fra 1925, ud med en bil. Mine forældre fik nemlig deres tredje barn i sommeren 1939, så med bilen kunne hun og børnene komme med i byen.

Min far handlede hos Ford¹ i Bramming, og bilen kostede 2800 kr. i bytte med motorcyklen².

Det var en brugt Ford 1929, sort med sølvfarvede kofangere, reservehjul og en bagagebærer bagpå. En dør i hver side med et trinbræt under. Når man skulle markere, at man ville dreje, slog man en lille rød vinge ud. Den sad i stolpen ved fordørene.

Alle vinduer kunne rulles ned, i hvert fald i mange år. Indvendig var der polstrede sæder, stofbeklædte grå sider og et rullegardin i bagru-

Hans Mogensen på motorcyklen der måtte ofres til fordel for Forden.

den. Rattet var beklædt med sort bakelit og med lyskontakt og tudehorn i midten. Hornet havde den karakteristiske yah-lyd. Instrumentbrættet var enkelt med målere for fart, benzin og motorens varme. Der var et lille rør i bunden af bilen foran passagersædet med en prop sat i. Der kunne man regulere varmen i kabinen ved enten at fjerne eller isætte proppen. Den lange gearstang i gulvet havde en fin glat sort knop. Bilen havde selvstarter, men kunne også startes med et håndsving foran. Den var som før fortalt ti år gammel, men meget velholdt. Den havde aldrig tidligere været ude i regnvejr.

Den fik indregistreringsnummeret Z 7162

Min mormor fra Brande var med på den første køretur i bilen. Hun kom med toget til Bramming, netop den dag bilen var klar til far, så han var stolt over at kunne transportere sin svigermor i bil hjem til gården, hvor mor lå i barselsseng.

Bilen kørte rigtig godt med 60-70 kilometer i timen, den kunne komme op på 80, men omkring 70 og ud ad Tingvejen på vej til Brande, ja, så spandt den, sagde mor.

Benzinrationering

Familien nåede at køre en enkelt tur på familiebesøg i Brande, før verdenssituationen var sådan, at al benzin blev rationeret. Da tyskerne besatte Danmark den 9. april 1940, var det slut med at købe benzin til privat kørsel.

Bilen blev kørt ind i en krog i laden og klodset op på mursten, for at dækkene ikke skulle

Forden på vej fra Sneum Kirke på forfatterens bryllupsdag.

blive ødelagte. Hvor sørgeligt at se den stå der, efterhånden med et tykt lag støv overalt, selv om der var lagt en presenning over det meste af bilen.

I maj 1945 var krigen forbi, og langsomt begyndte der at komme benzin på markedet igen.

Der skete noget helt specielt for os børn og den gamle bil i forsommeren 1945, endnu før far overhovedet kom i gang med at køre.

Mine forældre var rejst med toget til en familiefest med overnatning i Brande. I den anledning var Dres, der før havde været karl hos os gennem et år, tilkaldt for at passe bedriften og se efter det hele, mens far og mor var væk. Bedste og vores unge pige skulle ordne alt med børn og mad.

Om formiddagen, da alle pligter var ordnet, drev Dres lidt rundt på gårdspladsen i det gode vejr.

Han spurgte, om vi børn ville med ud og køre en tur i den gamle bil. Han ville spænde vores hest, Musse, for bilen. Det var vi med på. Bilen blev skubbet ud af laden, støvet af og dækkene pumpet op. Frontruden kunne skubbes lidt ud, så efter at Dres havde spændt Musse foran bilen, stak han tømme ind gennem forruden og kunne nu styre Musse med tømme med den ene hånd og bilen med den anden hånd på rat-

tet. Alle børn sad bag i bilen. Det blev en fin køretur rundt på de små veje i Sneum, alt for kort, syntes vi. Om far nogensinde senere bebrejdede Dres noget, kan jeg ikke huske.

Min far var i 1942 blevet udnævnt til sognefoged i Sneum sogn, og i efteråret 1945 var han en af de udvalgte, der kunne købe benzin på rationeringsmærker³ for at kunne forrette sine sognefogedpligter i bil. Han måtte dog kun køre i Ribe amt. Der blev sat et hvidt skilt på forruden med køretilladelsen.

Benzinen var rationeret indtil 1. november 1947. For at begrænse forbruget blev prisen hævet med ti øre til 68 øre pr.liter⁴.

På tur til Brande

Far havde fået en fin invitation. Han skulle med på jagt. Han havde bilen, han havde lysten, og han havde benzin til turen, men det var vist ikke helt tilladeligt at køre så langt som til Brande på en køretilladelse.

Men han gjorde det. Kørte med hele familien til Brande den 1. oktober, for at han kunne deltage i en jagt i Karstoft med svogrene, og mor og børnene kunne så en hel dag være sammen med Bedste og tanterne. Det var egentlig slet ikke min fars stil at gøre noget sådant, men lysten til en jagtdag var åbenbart for tillokkende.

Vi kørte hjemmefra meget tidligt, mens det endnu var mørkt, og vi kørte ad små veje. Det var lidt hemmeligt, men far mente, at der ikke var politi ude på den tid.

Vi var nu lidt beklemte. Min bror spurgte:

– Hvad skal vi gøre, hvis der kommer en politibil? – Så skal I bare dukke jer ned i bunden af bilen.

Det kunne vi ikke, vi sad fire børn på bagsædet proppet med tæpper om os, fordi det var så koldt. Men det gik godt, der var ingen politibiler på vejene, – og det var også mørkt, da vi kørte hjem om aftenen. Vi havde en pragtfuld tur.

Thyra og Hans Mogenssen.

Mor fik kørekort

I 1946 fik mor den ide, at hun ville have kørekort. Det var far med på. Mor var da 38 år.

– Så kan du køre til smeden for mig, og du kan også køre børnene til tandlæge!

Det med tandlæge var mors opgave og ikke noget, der ellers blev gjort så meget ud af på landet dengang. Det var hidtil foregået på cykel til Bramming, hvor vi efter tur sad på en pude på bagagebæreren på mors cykel. Vi havde ingen cykler selv før i tolvårsalderen.

Der var ikke andre kvinder i sognet, der dengang havde kørekort eller tænkte på at erhverve det. Manden kørte for dem, men mor ville noget mere. Og hun ville helst selv.

Så begyndte undervisningen. Far kørte rundt med mor ved rattet, først på markveje, senere på grusveje. De ville ikke have os børn med!

Efter kort tid begyndte mor i Bramming med køretimer hos en kørelærer. Hun fik kun få timer og kom derefter til køreprøve i Esbjerg. Det var en meget speciel prøvesagkyndig, hun kom til at køre med, lidt for glad for flasken og ubehagelig at tale med.

Han spurgte allerførst:

– Hvorfor vil De dog have kørekort? – Jeg vil gerne selv kunne bestemme, hvornår jeg skal handle eller køre i byen!

Mor kørte godt til.

– Drej til højre, sagde han. – Det kan jeg ikke nå, sagde mor.

– Nå, så tag den næste.

Mor klarede det hele tilfredsstillende og fik kørekortet. 100 kroner kostede det.

Det var fem timer hos kørelæreren, 13 kr. i timen, 15 kr. for lægeattest og 20 kr. for kortet.⁵

Mor havde stor glæde af kørekortet, og hun kørte godt, havde ingen særlige uheld. Dog kom hun en gang til at køre ind i en elmast, fordi hun skulle vinke til far på marken. Kofangeren blev bøjet, men den rettede far selv ud igen.

Ja, så var der den gang en vinter, hvor vejene var sneglatte, og mor og jeg lige skulle til Bramming for at handle.

Vi kørte lige uden for Bramming, da to drenge pludselig kom løbende ud foran os på vejen. Mor bremsede hårdt op, bilen rutschede lidt og drejede en halv omgang, så vi nu vendte i den retning, vi kom fra. Vi blev begge forskrækkede og sad bare og så ud på vejen.

Jeg sagde: – Men kan du da køre nu, mor? – Ja, vi kan da ikke blive holdende her, sagde mor, vendte bilen og kørte videre ind til Bramming og indkøbene. Hun var ikke sådan at slå ud.

Bilen havde jo ind i mellem sine særheder, men dem kunne mor også håndtere. Den kunne f.eks. gå i baglås med selvstarteren. Så skulle den sættes i 2. gear og skubbes lidt tilbage i små ryk, så gik det i lave igen. Det var mest pinligt, når det skete i Storegade i Bramming!

Nu var det jo ikke sådan, at mor var parat til at køre med os børn til enhver tid. Da jeg, og senere også mine søskende, begyndte at gå i skole i Esbjerg, havde vi først en cykeltur på fem kilometer til toget i Tjæreborg.

Det skulle være meget dårligt vejr, nærmest storm, sne, regn eller alle dele, før vi overhovedet vovede at spørge om at blive kørt. Det var næsten en hel ceremoni. Jeg skulle først gå ud i stalden til far, det var i sig selv en overvindelse, mit tøj kom til at lugte af ko, og så spørge ham, om mor måtte køre os til Tjæreborg til toget. Og han har aldrig sagt nej.

En gang i et voldsomt stormvejr, ja nærmest orkan, kørte mor os til toget. Midtvejs i mod-

vind, rev det forreste stykke af bilens tag sig løs, så det stod lige op i luften. Mor standsede, fik taget ned igen, min bror rullede højre vindue ned og stod halvvejs op i vinduet og holdt på taget, til vi kom til Tjæreborg. Så var mor lige inde hos smeden og fik et reb bundet om. Da det blev stille vejr igen, reparerede hun selv taget og satte det fast med sort isolerbånd. Sommeren efter blev det gjort i stand.

Altid plads til én til

Der var kun få i Sneum, der havde bil dengang, så derfor var der tit nogle naboer, der gerne ville køre med, især ville børn selvfølgelig gerne med, når lejlighed bød sig.

Hente og bringe feriegæster ved toget var mors store fornøjelse, og vi børn var da også tit med for at tage imod eller vinke farvel.

En sommer havde far to fine kvier på dyrskue i Bramming. Kvierne blev kørt dertil af en vognmand, mens far cyklede, og mor skulle komme senere med børnene i bilen. Vi havde ferie børn på besøg, og nogle nabobørn ville også gerne køre med. Der var 11 børn i bilen, de store sad nederst, de små ovenpå i flere lag. Vi havde en fin dag, men da vi om eftermiddagen kom hjem igen, havde vi glemt min søster. Det var skrækeligt, men før mor kom af sted for at se efter hende, kom hun løbende ude fra stalden. Da hun havde opdaget, vi var kørt, havde hun skyndt sig om til kvierne, der var ved at blive læsset på en lastbil. Så kørte hun også med vognmanden hjem. Hun var bare otte år.

På udflugt til Fyn

Vi var en sommer på en tur til Fyn, mor og far og alle fem børn. Fire børn bag i bilen, far kørte og mor sad ved siden af med lillesøster på skødet.

Turen kom til at vare længere, end vi havde regnet med.

Ollerup Gymnastikhøjskole.

Vi var først i Zoologisk have i Odense, og efter at have spist den medbragte frokost, kørte vi til Svendborg og til Ollerup. Både mor og far havde været elever på Ollerup Gymnastikhøjskole, og de så gerne, at vi børn også engang ville være elever der. Vi var inde på skolen, stor og flot var den jo, svømmehal og udendørs svømmebassin, foruden de store haller. Vi gik rundt og så det hele.

Så skulle vi til at køre hjem.

Det var efterhånden blevet hen på aftenen, og der var lang vej hjem. Vi skulle have lys på bilen, men nu var der noget galt med lyset. Det lyste kun svagt, og bilen lavede næsten ingen strøm.

Vi kørte ind i en lille by, hvor far forsøgte at få hjælp hos en lokal mekaniker, men han ville overhovedet ikke hjælpe os med noget.

Det blev en lang tur hjem, vi kunne kun liste os af sted ad små veje med svagt lys på. Det gik godt, det var en lys sommernat, men det var langt ud på natten, før vi var hjemme.

Søndagstur

Det var almindeligt, at vi engang i mellem kørte en tur om søndagen. Var der familie fra Brande på besøg om efteråret, gik mændene tit på jagt om eftermiddagen. Så kørte mor med tanter,

Esbjerg Fiskerihavn.

egne fem børn og vores fætre og kusiner til Esbjerg. Vi skulle ned og se havnen. På den tid var der omkring 550 fiskekuttere⁶ i Esbjerg, det var deres storhedstid. Vi kørte ned og parkerede på havnen og gik så rundt og så på kuttere. Senere tog vi hen til trafikhavnen og så på passagerbådene Winston Churchill, Parkeston og sidst til fragtbådene. En stor del af eksporten af blandt andet bacon og smør gik dengang ud fra Esbjerg.

Andre folk gik også tur på havnen, og når de så alle os unger og tanter myldre ud af den gamle Ford, grinede de og talte om os. Jeg var så flov, både over den gamle bil, men også over alle de børn, vi var. Mor var bare stolt og glad.

Min bedstemor Ane ville gerne i kirke om søndagen, og helst ville hun gå to kilometer derop, men da hun blev mere ældet, kunne hun godt lide at blive kørt.

– På den måde kommer jeg jo også i kirke, sagde mor.

25 års jubilæum

Bilen holdt sig egentlig godt. Den fik nogle ska-

vanker, der blev repareret. Der var lidt rust i døre og undervogn, men det kunne Ford i Bramming ordne. Da den kom hjem fra mekanikeren, tog mor over. Hun malede den, og den blev faktisk flot. Efterhånden var den kendt på vejene, det svandt ind i de gamle Fordvogne, men alle kendte Hans Mogensens gamle bil.

Når den var meget beskidt, blev den vasket i Valo. Så skinnede den rigtigt.

I 1954 var den 25 år gammel, og far sagde: - Det skal da fejres, den skal ha' en halv flaske snaps!

Et af de yngste børn spurgte:

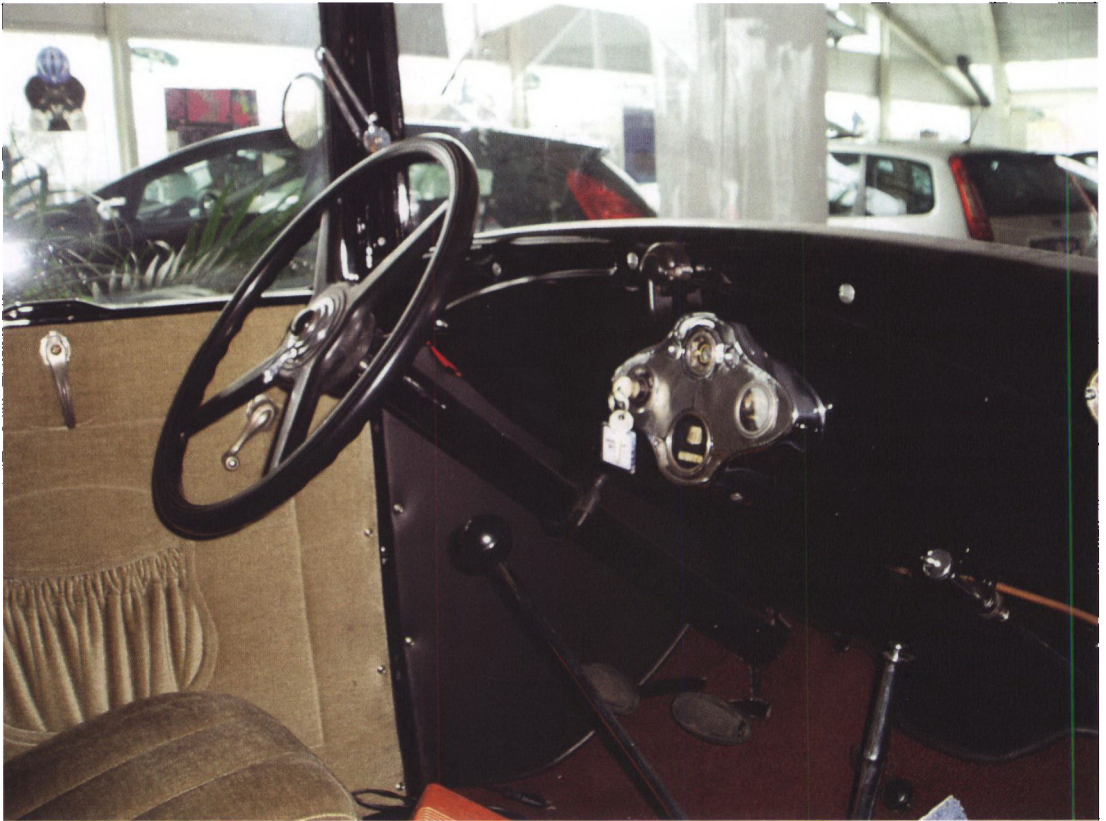
– Hvordan skal den drikke det? – Åh, vi kan hælde den ud over motoren!

– Nej, holdt, sagde mor, – så er det bedre, vi selv drikker den.

Alle fik kørekort

Som tiden gik, og vi én efter én blev 18, fik vi kørekort. Far betalte, men så skulle det være en del af lønnen i et halvt år, hvor vi var karl eller pige derhjemme på gården.

Det var en skøn fornemmelse, da jeg fik mit

Ford instrumentbræt.

kørekort og kunne låne bilen. Det var dog noget andet at køre i den end i kørelærerens bil. Forden var tung, den var stiv i styretøjet, og affjedring var der heller ikke meget af.

En sommer, da min bror havde bestået køreprøven, men endnu ikke fået selve kørekortet, »lånte« han bilen en sen aften. Vores fætter var på ferie, og de to ville gerne lige til Esbjerg på lidt pigesjov.

Da alle var gået i seng, listede de to drenge over i laden, skubbende bilen ud af porten til markvejen, skubbende den videre ud til vejen og

et godt stykke hen, før min bror startede bilen, og de kørte til Esbjerg. Efter nogle timer kom de hjem igen og proceduren gentog sig i omvendt rækkefølge. Der var vist ikke nogen, der opdagede noget om den udflugt.

Efterhånden rejste vi hjemmefra til lære- og elevpladser, men når vi var hjemme i weekender, var far ikke karrig med at låne os bilen til bal. Så kunne der også sidde rigtig mange i lag på bagsædet. Nu var vi ikke flove over den gamle bil, men glade for at låne den, og vi syntes også, det var sjovt med så gammel en bil.

Vi skulle selv betale benzinen, men vi kom langt omkring for en tikroneseddel, og den fik vi somme tider af mor! Vi skiftedes til at køre hjem og dermed til at lade være med at drikke spiritus.

Da jeg skulle giftes, kørte min far mig til Sneum kirke i den gamle Ford, - vi kom lidt for sent, men det var ikke bilens skyld.

Så var det slut

I 1960'erne vidste alle i familien godt, at bilen nu var ved at være slidt op. Bunden var rusten, og andre skavanker trængte sig på.

En påskelørdag i 1964 blev en sorgens dag, og den sidste tur for vores Ford.

Far var kørt til Bramming efter et par ting, han manglede.

Færdselspolitiet var ude på kontrol og far blev dirigeret ind til siden. Bilen skulle til syn, men han fik dog lov til at køre hjem i den.

- Så må du nok hellere lade den stå, sagde politibetjenten.

Det kunne nu ikke lade sig gøre at reparere den mere, det ville blive alt for kostbart. Nummerpladerne blev skruet af og afleveret på motorkontoret.

Vi havde haft den i 25 år, og den havde kørt i

alt i 35 år og været til stor glæde for hele familien. Den blev solgt for femhundrede kroner til et par unge mænd, der havde én magen til, så den skulle bruges til reservedele.

Fotografier og postkort private

Foto af instrumentbræt i Ford fra Auto Cramers Ford, Bramming

Noter

- 1 Ford i Bramming: Ford startede bilhandel og værksted i 1930 i Bramming, indehaver Ford-Petersen
- 2 Fra Thyra Mogensens erindringer. I privat eje.
- 3 Historisk Samling fra besættelsestiden: Benzinrationering fra 10.8.1945 for erhvervsdrivende og fra 1.3.1946 for privat kørsel. Ophævet 1.11.1947, men fortsat med begrænsninger i kørselsretten indtil 1953.
- 4 Historisk Samling for Besættelsestiden 1940-45: Benzinrationering fra krigens start i september 1939 og under hele besættelsen. Det var kun få danskere med vigtige arbejdsopgaver, der havde mulighed for at købe benzin
- 5 Fra Thyra Mogensens erindringer
- 6 Fiskeri og Søfartsmuseum, Esbjerg: I 1955 var der 450 - 500 fiskekuttere registreret i Esbjerg, i 1960 var der 604, højeste antal nogensinde

Inge Nybro Laugesen, Toften 55, 6650 Brørup. Født 1936. Sygeplejerske. Har tidligere skrevet artikel i Fra Ribe Amt.